

VÕRU KREUTZWALDI GÜMNAASIUM

KRISTIN AVANS

8. C KLASS

ÕPILASPILETID AASTATEL 1945–2011

JUHENDAJAD MALLE AVANS JA HELLE RUUSMAA

SISSEJUHATUS

Käesolevas uurimistöös on autori eesmärgiks kirjeldada erinevatel perioodidel kasutusel olnud õpilaspiletid. Uuritud on õpilaspileti väljaandmise korda, vormistamist ja piletile kantavaid andmeid ning kasutamise otstarvet.

Info saamiseks on küsitletud tuttavaid ja sugulasi, analüüsitud erinevaid õpilaspileteid. Üritatud on rohkem kasutada Kreutzwaldi koolis õppinud õpilaste dokumente, aga vajadusel ka teiste koolide õpilaspileteid. Kasutatud on nii sugulaste, tuttavate pileteid kui ka dokumente, mis on saadud Võrumaa Muuseumist. Eesti Vabariigi ajal välja antud õpilaspiletite väljaandmise ning vormistamise korra kohta on saadud infot Riigi Teatajatest. Palju on uuritud ka ajalehti, sest nendes on päevakohaseid probleeme ning plaanitavaid muutusi kajastatud. Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi õpilaspiletitega seotud korraldustest andis selgitusi kooli sekretär.

Esimeses peatükis antakse üldine ülevaade õpilaspiletitest. Arutletakse, milleks on sellist dokumenti vaja, missuguseid funktsioone omab. Küsitletud on ka probleeme ja seda eriti turvalisuse osas, sest õpilaspiletitel on kirjas elukoht, praegusel ajal ka isikukood. Turvalisuse huvides on antud töös kasutatud õpilaspiletitel isikuandmed kaetud.

Kokku saadi umbes 50 õpilaspiletit, mida uuriti ja võrreldi, nende hulgas ka 6 puhast blanketti (vt Lisa 1). Enamasti olid piletid hästi säilinud. Ainult vähesed piletid olid kulunud ning ajahamba poolt kannatada saanud. Oli ka dokumente, millelt oli pilt ära võetud, sest ilmselt vajati fotot kusagile mujale.

Teises peatükis uuritakse õpilaspiletite väljaandmise korda, millal ja millised muudatused on toimunud piletite vormis eri ajajärkudel. Uuritud on kahte ajajärku, töös keskenduti Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi ja Eesti Vabariigi taaskeskestamise järgsele perioodile. Kogu uuritava ajaperioodi jooksul on üldiselt kasutusel olnud 4 erinevat varianti

õpilaspileteid, kui mitte arvestada praegu kehtivat seadust, mis lubab igal koolil vastavalt oma soovile selle dokumendi kujundada. Kui varem oli õpilaspilet kindla suuruse ja kujundusega dokument, mis kehtis ühiselt kõikidele koolidele, siis nüüd võib see olla igas Eesti nurgas ja koolis erisugune. Selleks, et kajastada praegust olukorda, on töös võrdluseks kasutatud momendil kehtivaid õpilaspileteid vabariigi erinevatest piirkondadest.

Kuna praeguseks ajaks on muutunud õpilaspiletite kasutusvaldkonnad ja arenenud on tehnika, siis kolmandas peatükis uuritakse lähemalt praegu õpilaste seas väga populaarset ning laialdaselt kasutuses olevat ISIC õpilaspiletit, mis kehtib samal ajal ka pangakaardina.

Lisades on toodud mõningaid uurimistöös kasutatud ning erinevatel aegadel kehtinud õpilaspileteid, huvitavat lugemist pakkuvat õpilase käitumise reegleid, Riigi Teataja Lisa, milles on näha, kuidas olid reeglid dokumendis kirja pandud, samuti võib lugeda praegu kehtivat määrust.

Seega tutvustatakse uurimistöös nii vanu kui tänapäevaseid õpilaspileteid ning kuna kaasajal pole enam kõikides vabariigi koolides kehtivat ühtset dokumenti, siis on see ka lihtsalt tükike ajalugu. Loodan, et uurimistöö on nii hariv kui ka huvitav.

Täna kõiki sugulasi ja tuttavaid, kes lubasid oma õpilaspileteid töös kasutada. Uurimistöö sai võimalikuks tänu nendele ning Võrumaa Muuseumile, kust sain vajalikku ajaloolist materjali.

Täna sekretäri Tiina Kuudat, kes tutvustas kooli osalust õpilaspiletite väljastamisel.

Suur tänu juhendajatele Malle Avansile, kes aitas leida ja kokku koguda erinevate aegade õpilaspileteid ning Helle Ruusmaale, kes suunas mind vajalike näpunäidete ja soovitustega.

1. ÜLDINE ÜLEVAADE ÕPILASPILETITEST

Kool on oluline põlvkondadevaheline lüli. Kool annab igal sügisel võimaluse uueks alguseks.

1. september on tarkuse päev, mille tavad on püsinud samasugusena. Igal aastal alustavad kooliteed uued õpilased ning esimese aabitsa kõrval saab 1. klassi laps ka oma esimese õpilaspileti. Õpilaspiletid on kõikidel õpilastel, mis on ühtlasi sidemeks selle kooliga.

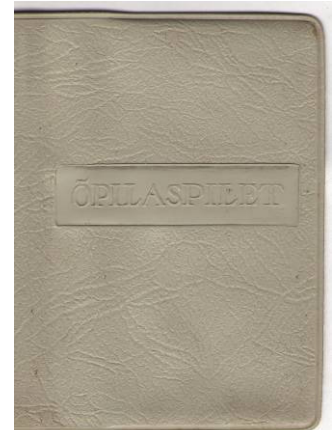

Õpilastele välja antud dokumenti on nimetatud erinevalt, näiteks 1919. aastal oli see isikutäht¹, 1929. aastal õpilase tunnistus, õpilaspiletiks hakati dokumenti nimetama Nõukogude Eestis. Esialgu oli kehtivusajaks üks aasta, hiljem hakati õpilaspileteid pikendama. Õpilase tunnistusel oli märges, et õpilane on kohustatud tunnistust alati enesega kaasas kandma. Pildil olev tunnistus oli internetis müügiks (vt Joonis 2).²

Paljudel inimestel on oma esimene õpilaspilet kui armas mälestus alles hoitud. Nii ka minul, kuigi tegelikult kuulus see kooli poolt peale kehtivusaja lõppu hävitamisele. Direktori loal said siiski lapsevanemad, kes piletit säilitada soovisid, selle tagasi.

Uurimistöös on vaatluse all minu enda, sugulaste ja tuttavate, samuti muuseumist saadud dokumendid. Kahjuks pole säilinud minu vanavanemate õpilaspileteid, mis on mitmete kolimiste käigus hävinud. Seega kõige vanemad õpilaspiletid, mis antud töös on kasutatud, sain Võrumaa Muuseumist ning need on olnud kasutusel 1940ndatel aastatel. Kasutada sain oma tädi 1960ndate ning 1970ndate aastate pileteid, mis on lisaks ka hästi säilinud. Kadunud on minu vanemate piletid, alles on ainult minu ema üks esimesi õpilaspileteid. Samast perioodist ning ka vormilt samasugune on minu onu esimene õpilaspilet. Paljudel tuttavatel ja sugulastel ei olnud kõik õpilaspiletid kahjuks alles. Väidetavalt ei olnud keegi neid ära visanud ega hävitanud, kuid oma väikeste mõõtmete tõttu paljudel juhtudel pileteid üles ei leitudki.

Enamasti on õpilaspiletid ka hästi säilinud. Mõnelt piletilt oli ära võetud foto. Ilmselt läks see kasutusse kuhugi mujale. Selleks, et piletid näeksid korrektsed välja, ei kortsuks ega musteneks, on kasutatatud dokumendi kaitseks ümbriseid. Spetsiaalselt valmistatud õpilaspileti kaaned olid olemas 1960ndatel ja 70ndate algul kasutusel olnud kõvade kaantega piletil. Neid oli valmistatud nii nahast kui ka kunstmaterjalist. Pildil olevad kaaned on Võrumaa Muuseumi kogust (vt Joonis 3).³

Joonis 3. Kaaned 1960.–70. aastatel kasutuses olnud õpilaspiletitele

¹ TM 2246:9 Ar 14392

² <http://www.osta.ee/> (04.01.2012)

³ VK 5317:24 Aj 1954:24

Hilisemate piletite kaitseks on kasutusel lihtsad kiletaskud. Enamasti on need läbipaistvad, nii et kogu vajalik informatsioon on nähtav. Järgnevalt on toodud näide, mis võib juhtuda

Joonis 4. Õpilaspilet, välja antud 2005

Joonis 5. Õpilaspilet, välja antud 2000

piletiga, kui seda ei kaitsta kaantega ning pilet, kust on kaduma läinud foto (vt Joonised 4, 5).

Õpilaspiletitel on Eestis mitu traditsioonilist rolli nii koolis kui väljaspool kooli. Eeskätt on see dokument õpilase staatuse tõestamiseks, samuti isiku või tema vanuse tuvastamiseks.

Õpilaspilet on andnud kooliealistele lastele ka mitmeid erinevaid soodustusi.

Varasematel aegadel oli õpilaspilet väga oluline dokument ka väljaspool kooli. Kui polnud veel ID-kaarti ja passi sai alates 16. eluaastast, oli see lapse esimene pildiga isikut tõendav dokument. Õpilased, kes elasid kaugel ja käisid koolis bussiga, said õpilaspileti ettenäitamisel tasuta kooli ning koju sõita. Kaasas pidi olema ka veel õpilase tasuta sõidu tõend, kuhu oli märgitud sõidu algus- ja lõpp-punkt. Teistel marsruutidel said kooliealised lapsed sõita õpilaspileti ettenäitamisel poole hinnaga. Hiljem on linnaõpilased saanud soodushinnaga kuupiletiga sõita. Eesti Vabariigi ajal on sõidusoodustus jäänud järjest väiksemaks ning kahjuks pole see enam märkimisväärne ja mõnedel juhtudel või kohtades ka olematu.

Näiteks on toodud bussifirma AS SEBE poolt välja antud õppeaastal 2006/2007 Vootele Ruusmaa ning 2008/2009 kasutusel olnud Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis õppinud Hurmet Ruusmaa tasuta sõidu tõendid. Tõendil oli kirjas õpilase ja kooli nimi ning kehtis ainult õppeperioodi jooksul. Mõlemal tõendil on ka mäрге: „Kehtiv koos õpilaspiletiga“ (vt Joonised 6, 7). Tõendid on Võrumaa Muuseumi kogust.⁴

Joonis 6. Vootele Ruusmaa 2006/2007. õa tasuta sõidu tõend

Joonis 7. Hurmet Ruusmaa 2008/2009. õa tasuta sõidu tõend

Soodushinda õpilastele on pakkunud ka teatrid, kontserdid, muuseumid. Enamasti ongi õpilastele kehtestatud odavamad hinnad kui täiskasvanutele. Alati peab soodustuse saamiseks ette näitama õpilaspileti. Praegusel ajal saab õpilane odavama pileti veel mõnel kontserdil või etendusel, samuti muuseumis, kuid sageli ei ole alati soodustuse saamiseks oluline mitte enam õpilase staatus, vaid vanus. Leidsin internetist järgmise pakkumise:

„BC Kinga preemia koolilõpetajatele!

ABC Kingas kõik lõpukingad nüüd –20% soodsamad ja ostuga kaasa 100-kroonine sooduskaart.

*Pakkumine kehtib 1.-13.06.2010. õpilaspileti, üliõpilaspileti või lasteaia lõputunnistuse esitamisel...”*⁵

Joonis 8. Sooduskaart

Kuid õpilaspiletitega võib tekkida ka mitmeid ebameeldivaid probleeme. Lapsed on sageli tähelepanematud, unistajad, hajameelsed ja rutakad. Õpilaspilet on papist, mis õpilastel kipub kaduma või katki minema. Õpilaspilet ja koduvõtmed on koolikotis enamikul õpilastest. Ajalehes Postimees 19. novembri 2003. a ilmunud artiklis „Vargusehirm sunnib õpilaspiletilt lapse kodused andmed kustutama“ kirjutati: „Kuna koos koolikottidega varaste küüsi langevad korterivõtmed ja aadressiga õpilaspiletid jätavad varaste eest kaitseta ka laste kodud, kavatseb haridusministeerium uutele õpilaspiletitele elukohta enam mitte märkida. Tallinna koolitüdrukult varastati nädalavahetusel käekott, kus lisaks rahataskule ja mobiiltelefonile olid sees ka korterivõtmed ning õpilaspilet, mis ajas tema perekonna paanikasse.“⁶

Mis oleks ühele korterivargale rohkem meeltnööda kui saada korraga nii võtmete kui aadressi omanikuks? Aadress oli igal õpilaspiletil selgelt kirjas. Tegelikult pole elukohamärget sellele dokumendile tarvis. Kuigi Haridusministeerium leidis juba 2003. aastal, et uutel õpilaspiletitel ei peaks turvalisuse huvides kodust elukohta märkima, oli minu 2008. aastal välja antud piletil küll veel aadress kirjas.

Probleemiks on olnud ka dokumendi võltsimine, kus tegelikult juba kehtetut õpilaspiletit ise pikendati. On ju see lihtne papist tükike ning veel üks õppeaasta juurde lisada pole probleem. Kõige rohkem on seda kasutatud sõidusoodustuse saamiseks.

⁵ BC Kinga preemia koolilõpetajatele! www.abcking.ee. (11. 11. 2011)

⁶ Vargusehirm sunnib õpilaspiletilt lapse kodused andmed kustutama. – *Postimees*, 2003, 19. november, nr 267 (3937), lk 1

Mitmetes aruteludes on toodud probleemina ka see, et iga kooliaasta algul on koolid jännis õpilaspiletite pikendamisega. Püstitati küsimus, kas poleks aeg mõelda ajakohasemale infotehnoloogilisele lahendusele, et direktorid ei peaks igal sügisel sadade kaupa pileteid allkirjastama?

Haridus- ja teadusministeeriumi töörühm võttis arutlusele õpilaspileti vormi muutmise. Üheks ideeks oli asendada õpilaspilet ID-kaardi taolise plastikust dokumendiga. 2008. aastal vastuvõetud õpilaspileti väljastamist reguleeriva määruse kohaselt kaotati õpilaspiletile seni kehtinud ühtsed reeglid. Edaspidi võis iga koolijuht ise otsustada, millise kujunduse ja tehnilise standardiga pileti ta oma koolis kasutusele võtab. Kui senini oli õpilaspilet kindla suuruse ja kujundusega dokument, siis nüüdsest võis see olla igas Eesti nurgas erisugune.

Haridusministeerium põhjendas muudatust sellega, et endine paberist õpilaspilet on ajale jalgu jäänud – see on kasutusfunktsioonide osas piiratud ja hõlpsasti võltsitav.

Praeguseks ajaks ongi mõnes koolis õpilaspiletina kasutusele võetud plastikust magnetkaardid, mis kehtivad ka teiste koolis pakutavate teenuste kasutamisel (nt raamatukogupiletina, paljundamisel, spordisaalis, koolisööklas, avab koolis uksi jne). Seda siiski enamasti suurtes linnakoolides, sest selliste piletite kasutusele võtmine nõuab ka tehnilisi vahendeid, mis omakorda nõuavad investeeringuid.

Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis on senini kasutusel papist, kooli logoga varustatud õpilaspiletid. 12. augusti 2008. aasta ajalehes Postimees artiklis „*Raha määrab võimalused*“ rääkis meie kooli direktor Katrin Martinfeld: „*Meie tellisime kevadel eksami- ja kvalifikatsioonikeskusest papist õpilaspiletid. Üks selline pilet läks koolile maksma umbes neli krooni.*“⁷ Samas lisas ta, et hoolimata saabunud vabadusest, kavatseb Kreutzwaldi kool jätkata vanamoodi just rahalistel põhjustel. Direktori sõnul on kool kiibiga plastkaardi tegemist küll arutanud, kuid sellel oleks mõte siis, kui kaardile saaks lisafunktsioone anda. Praegu ei tule see kõne alla, sest maja on remontimata ega vaja näiteks uksekaarte.⁸ Sama olukord on meie koolis praeguseni.

Uurisin ka Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi sekretärilt Tiina Kuudalt, kuidas on koolis, kus õpib umbes 1000 õpilast, õpilaspiletite korraldus organiseeritud. Tiina Kuuda väitel on Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis oma kooli logoga pilet kasutusel alates 01. septembrist 2008. aastast. Sellised piletid said esialgu õpilased, kes alustasid õpinguid selles koolis või kelle vanade dokumentide pikendused olid juba täidetud. Dokumendi hoidmise osas oli sekretär veendumusel, et õpilaspiletit ei hoita hästi, sest praegusel ajal pole see dokumendina

⁷ Raha määrab võimalused. – *Postimees*, 2008, 12. august, nr 186 (5364), lk 3

⁸ Samas

hädavajalik, pistetakse kuhugi ära ning hiljem ei leitagi üles. Igal aastal esitatakse koolile umbes 20–30 duplikaaditaotlust.

Tema väitel pole piletite pikendamine koolis mingiks probleemiks: klassijuhatajad kirjutavad pikendused, sekretär tembeldab ning direktor allkirjastab. Seega koostööna ei võta tegevus väga pikka aega. Samuti pole kooli kõikide õpilaste pileteid korraga esitatud (tavaliselt puudub umbes 100 piletit) – kes pole pilti toonud, kes alles otsib oma piletit, nii et mõned saavad dokumendi kätte alles mitu kuud pärast kooli algust. Uue pileti saavad igal aastal I, VII ja X klassi õpilased.⁹

Samas on paljudel õpilastel olemas ka ISIC kaart, millel on samuti õpilaspileti funktsioonid. Kui praegu käib arutelu, kas on üldse kahte eraldi dokumenti (tavalist kooli õpilaspiletit ning ISIC kaarti) vaja, siis mina arvan, et võiks olla mõlemad. Tavaline õpilaspilet oleks ainult koolisisene dokument ja tal ei peakski olema mitmeid eri funktsioone. Selline pilet näitab, millises koolis ja mis ajal õpilane seal käib. Hiljem saab piletist mälestuse, nii nagu ka esimesest aabitsast. Selline õpilaspilet peakski olema kooli poolt välja antud, varustatud kooli logoga. Kes soovib, võib muretseda ka ISIC kaardi, mis on tunnustatud kogu maailmas, sobib nii isikut tõendavaks dokumendiks ning toimib pangakaardina.

Mulle meeldib meie praegune õpilaspilet, kus piletil on kooli logo. Arvan ainult, et õpilaspilet võiks olla erinevates kooliastmetes erinevat värvi, nii nagu see oli eelmise määrase ajal. Kahju on ka sellest, et uue määrasega on kadunud õpilaspiletilt riigi märged *EESTI VABARIIGI*.

2. ÕPILASPILETITE VÄLJAANDMISE KORD ERINEVATEL AJAPERIOODIDEL

2.1. ÕPILASPILETID EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI PERIOODIL

Kõige vanemad õpilaspiletid, mis leidsin, sain Võrumaa Muuseumist. Seega esimeste dokumentidena uurisin õpilaspileteid aastatest 1945, 1948, 1949 ja 1950–1959.

2.2011

Need piletid olid välja antud ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944 määruse alusel. Selline märgi oli lisatud õpilaspiletile. Selle ajajärgu piletid olid ühesuguse ülesehituse ning andmetega. Erinev oli ainult kaanevärv. Pildil olev pilet on Võrumaa Muuseumi kogust (vt Joonis 9).¹⁰

Kuna 1946. aastal reorganiseeriti Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaat ümber Eesti NSV Haridusministeeriumiks, siis järgnevalt välja antud piletitel oli nii kaanel kui ka dokumendi siseküljel vastava asutuse nimetus muudetud (vt joonis 10).

Joonis 10. 1949. aastal ENSV Haridusministeeriumi poolt välja antud õpilaspilet, puudub pildi koht (foto juurde kleebitud)¹¹

Selle perioodi õpilaspiletitel puudus kooliastme määrang ning ilmselt oli kõikidel õpilastel ühesugune dokument. Samuti puudus õpilase pilt, mis oli lisandunud 1950. aastate piletitele¹² (vt Lisa 2). Polnud ka kodust aadressi. Piletil oli kirjas õpilase ees-, isa- ja perekonnanimi ning sünniaasta, kooli nimi, klass ja kehtivusaeg, kinnitatud kooli pitsati ja direktori allkirjaga. Tagumisel lehel oli kohad pileti pikendamiseks. Suur osa piletist oli eraldatud õpilase käitumise reeglitele, mida oli trükitud mitu lehekülge ja koosnesid 20 reeglist. Praegu on väga huvitav neid eeskirju lugeda (vt Lisa 4). Piletid olid lihtsate õhukesest papist kaantega. Sellised õpilaspiletid olid ilmselt ka minu vanavanematel.

2007. aasta 3. mai Pärnu Postimehe Kaupo Meieli artiklis „Õpilaspilet õpetas õigesti käituma“ iseloomustatakse selleaegsest piletist järgmiselt: „Praegusel ajal ei sisalda õpilaspiletid peale omaniku andmete suurt midagi, aga poole sajandi eest oli see dokument väikese käitumisreeglid sisaldava raamatu moodi, milles leiduvad suunised tänapäeva noortelegi sobiks.

¹⁰ VK 4942:3 Ar 1745:3

¹¹ VK 4942:4 Ar 1745:4

¹² Endla Tarro erakogu

1954. aastal trükitud kaheksaleheküljelise (koos kaantega) õpilaspileti esikaane pöördel seisis õpilase näopilt koos isikunime ning kooli andmetega ning tagakaane pöördele kanti andmed dokumendi pikendamise kohta. Neljal siseleheküljel olid kahekümnest punktist koosnevad õpilaste käitumise reeglid, mis lähtusid lisast nr 1 „ENSV RKNi ja EK(b)P KK 27. detsembri 1944. a määruse juurde“.¹³

Järgmisena vaatlesin 1962. aastal välja antud õpilaspileteid. Sellest ajajärgust sai uurimistöös kasutada minu tädi Evi Tiisleri, kes sel aastal astus 1. klassi (vt Joonis 11) ning Võrumaa Muuseumist saadud Maimu Liiberti põhikooli (vt Lisa 2) piletid.

Joonis 11. Evi Tiislerile 1962. aastal välja antud õpilaspileti kaas ning esimene lehekülj

Need piletid olid välja antud EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu 29.04.1960. a määruse nr 138 alusel, mille kohta oli samuti vastav märgedokumendil. Piletitel olid juba jaotus kooliastmete kaupa (vastavalt I–IV klass, V–VIII klass ning IX–XI klass). Õpilaspiletitel oli õpilase pilt ning elukoht. Piletile oli endiselt trükitud 20 punkti õpilase käitumise reegleid, mille lõppu oli lisandunud märged: „Väga hea õppeedukuse, töö ja eeskujuliku käitumise eest avaldatakse õpilasele kiitust. Õpilase käitumise reeglitest üleastumine on karistatav. Raskeimaks karistusemääraks on koolist väljaheitmine.“¹⁴

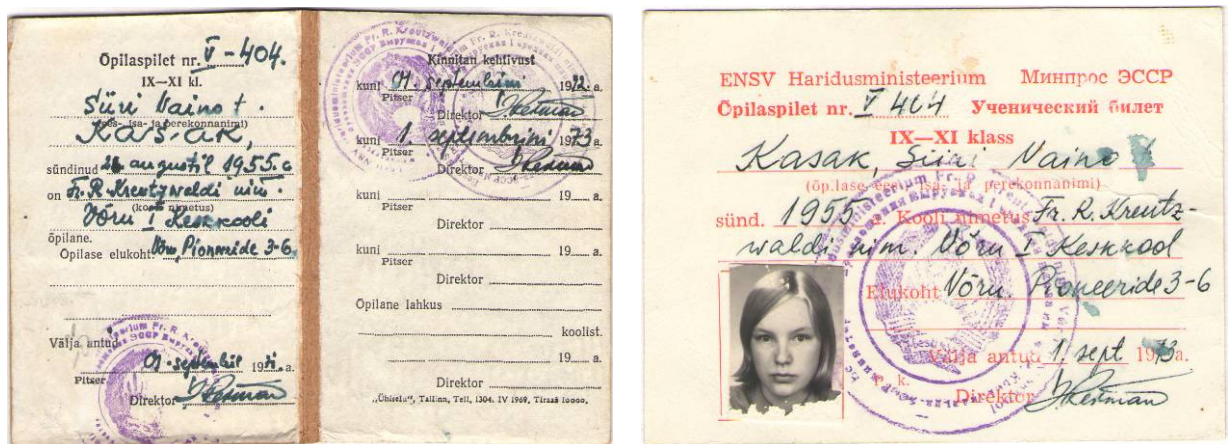
Dokument ise oli juba kõvakaaneline, esikaane kujunduseks avatud raamat, mille kohal sirp ja vasar ning tekst: „ÕPILASPILET Eesti NSV Haridusministeerium“. Viimasel leheküljel endiselt kohad pileti pikendamiseks. Vormid olid trükitud trükikojas Ühiselu 1960. aastal. Sama määrus kehtis ka 1970. aasta õpilaspiletite välja andmisel ning selline pilet oli minu tädil ka põhikooli osas (V–VIII klass), mis oli trükitud juba nimetatud trükikojas 1966. aastal ning Sirje Toode keskkooli astme (IX–XI klass) pilet, trükitud 1968. aastal.

¹³ Meiel, K. Õpilaspilet õpetas õigesti käituma. – *Pärnu Postimees*, 2007, 3. mai, lk 18

¹⁴ Õpilaspilet. Evi Tiisler, Antsla, 1962

Erinevuseks kooliastmete osas nendel piletitel oli õpilase käitumise reeglites, mida keskkooli astmes oli 17 punkti. Põhimõtteliselt olid reeglid samasugused, muudetud enamasti sõnastust, vaid mõned punktid olid erinevad. Näiteks IX–XI klassi astmes oli reegel suitsetamise ja alkohoolsete jookide tarvitamise kohta. Erinevad olid ka pileтите kaante värvid, mis ilmselt sõltusid kooliastmest, sest Maimu Liibertile 1962. aastal välja antud V–VIII klassi õpilaspilet oli roheline kaanevärviga.¹⁵

Järgmisena vaatlesin 1970ndate algusaastatel välja antud pileteid. See on oluline periood, sest siis muudeti õpilaspileti vormi ja need kuulusid 1973. aastal välja vahetamisele. Seda on

Joonis 12. Siiri Kasaku IX–XI klassi piletid, välja antud 1971. ja 1973. aastal

näha Siiri Kasaku õpilaspiletitest, kus 1971. aastal talle välja antud IX–XI kooliastme pilet oli välja vahetatud 1973. aastal, nii et keskkooli viimaseks aastaks oli Siiri saanud täiesti uutmoodi pileti (vt Joonis 12).

¹⁵ VK 5064:2 Ar 1814:2(s1)

Selle perioodi piletide vorm oli varasematega võrreldes täiesti muutunud. Kõvakaantega ja õpilase käitumise reeglitega varustatud mitmeleheküljeline dokument oli asendunud lihtsa valge paberitükiga. Pileti oli välja andnud ENSV Haridusministeerium. Piletile oli lisandunud

Joonis 13. Malle Tiislerile 1973. aastal välja antud õpilaspileti esi- ning tagakülg

ka venekeelset teksti. Polnud enam jaotust algastmeks ja põhiastmeks, vaid pileet kehtis I–VIII klassini. Dokumendi esiküljel oli pilt, sünniaasta, elukoht ning kooli nimetus. Dokumendi tagaküljel oli kirjas klass, õppeaasta ning kinnitatud igal aastal pitsati ning direktori allkirjaga. Trükkitud oli dokumendid trükikoda Kiir Viljandis. 1973. aastal oli välja vahetatud ka minu ema Malle Tiisleri dokument, kes sai uue pileti 3. klassis (vt Joonis 13). Samasugune oli ka minu onu Ahti Avansi õpilaspilet, välja antud 1977. aastal (vt Lisa 2).

Selliseid pileteid on töös uuritud küllaltki suurel hulgal, sest need on paljudel ka säilinud. Üldiselt olid valgel paberil trükitud õpilaspiletid kasutusel suhteliselt pika perioodi jooksul ning erinesid üksteisest ainult trükivärvi poolest. Uuritud piletitest oli algaste trükitud musta, V–IX klassi pileti sinise värviga ning keskkooliastme piletid punase trükivärviga. Fotod olid mustvalged ning suuruseks kõikidel 2 x 2,5 cm.

Kuna 1986. aastal pikenes Eesti koolides õppeaeg 12 aastale, siis järgnevalt trükitud piletid olid jaotatud jälle kolme kooliastmesse ning põhikooliastmeks oli V–IX ning keskkooliastmeks X–XII klass.

Samasugune vorm oli kehtinud ka 1987. aastal, kui alustas kooliteed minu täditütar Kati Tarro (vt Joonis 14). Uuesti oli eraldatud algaste ehk tema õpilaspilet kehtis I–IV klassini ning oli trükitud roheline värviga. Selline dokumendivorm kehtis Eestis

Joonis 14. Kati Tarro I–IV klassi õpilaspilet, välja antud 1987

valitsenud nõukogude aja lõpuni. Uue kujunduse ja vormiga õpilaspiletid trükiti juba Eesti Vabariigi ajal.

2.2. ÕPILASPILETID EESTI VABARIIGI AJAL

Niisamuti kui nõukogude ajal, pannakse ka Eesti Vabariigi ajal seadustega paika kindel dokumendi väljastamise kord. Õpilasele väljastatakse õppeasutuses õppimise perioodiks õpilaspilet, mille väljaandmise korra ja vormi kinnitab haridus- ja teadusminister määrusega. Määrus kehtestatakse põhikooli ja gümnaasiumiseaduse alusel. Määruses on sõnastatud ka õpilaspileti mõiste: „*Õpilaspilet on üldhariduskooli õpilase õppimist tõendav dokument, mille annab õpilasele välja kool pärast õpilase arvamist kooli õpilaste nimekirja. Õpilaspilet võib olla isikut tõendavaks dokumendiks „Isikut tõendavate dokumentide seaduse“ §-s 4 kehtestatud tingimustel.*“¹⁶

Eesti Vabariigi aegsed õpilaspiletid olid kujult ja suuruselt enam-vähem samasugused kui viimased nõukogudeaegsed piletid, kuid värvilised ning suurema fotoga. Kui õpilaspilet oli välja antud üleminekuajal st nõukogudeaja lõpul, siis Eesti Vabariigi algul ei vahetatud neid koheselt välja, vaid pikendati edasi. Nii ka Maarja Hollole 1989. aastal välja antud õpilaspilet kehtis kuni 1995. aastani, mil ta lõpetas 10. klassi (vt Lisa 2), samuti kehtis sama aastani Rain Telgile 1990. aastal välja antud dokument. Miks oli Maarja Hollo V–IX klassi pilet pikendatud veel ka 10. klassis, ei tea, ilmselt kasutati pilet maksimaalselt ära.

Tegelikult oli sel ajal kasutusel juba ka Eesti Vabariigi õpilaspiletid, mis olid sarnased viimasele nõukogude-aegsele piletile. Erinevuseks oli see, et tekstid olid ainult eestikeelsed ja ENSV Haridusministeeriumi asemel trükitud EESTI VABARIIG. Selline dokument oli näiteks minu tädipojal Enn Tarrol, kes astus 1993. aastal kümnendasse klassi (vt Joonis 15).

Eesti Vabariigis 1997. aastal väljaantud uue kujundusega piletid sarnanesid minu esimese õpilaspiletiga, kuid nendel puudus turvaelement, mis lisandus dokumendile 2000. aastal (vt Joonis 16).

Joonis 15. Enn Tarrole 1993. aastal välja antud X–XII klassi õpilaspileti esikül

¹⁶ Haridus- ja teadusministri 13.08.2010. a määrus nr 42 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm“. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13349855>. (15. 10.2011)

Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi infolehes nr 6 (19. aprill 2000) kirjutati: „Kuna

01.09.2000. a vormistatakse kõigile õpilastele uued turvakoodiga õpilaspiletid, palun lasta aegsasti teha dokumendifotod, et sügisel ei oleks arusaamatusi. Sekretär.”¹⁷

Seega alates 2000. aastast lisandus õpilaspiletitele turvaelement ning kõik piletid kuulusid väljavahetamisele.

Joonis 16. Markus Hollole 1998. aastal välja antud X-XII klassi õpilaspileti esikül, kus puudus turvaelement

22. märtsil 1999. aastal vastu võetud ning 1. septembril 2000 kehtima hakanud määruse nr 17 alusel kinnitatigi uus vorm ning õpilaspilet defineeriti järgnevalt: „Õpilaspilet on algkooli (k.a lasteaed-algkooli), põhikooli ja gümnaasiumi (edaspidi kool) õpilase isikut ja õppimist tõendav õpilase foto ja turvaelemendiga dokument, mille annab õpilasele välja kool pärast tema arvamist kooli õpilaste nimekirja direktori käskkirja alusel.”¹⁸ (vt Lisa 5) Selle määruse alusel määrati ära ka foto suurus 3 x 4 cm ja õpilaspileti värv: „Õpilaspilet antakse välja kooli õpilastele sõltuvalt kooliastmest:

- 1) 1. klassi õpilasele 6. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on kollane;
- 2) 7. klassi õpilasele 9. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on roheline;
- 3) 10. klassi õpilasele 12. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on sinine.

Õpilaspiletile kantakse järgmised andmed:

- 1) kooli nimi;
- 2) õpilaspileti number;
- 3) õpilase ees- ja perekonnanimi;
- 4) õpilase isikukood või sünniaeg;
- 5) õpilase elukoht;
- 6) õpilaspileti väljaandmise aeg ja selle aluseks oleva direktori käskkirja kuupäev ja number;
- 7) õppeaasta;
- 8) klass.

¹⁷ Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi infoleht, 2000, 19. aprill, nr 6.

¹⁸ Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17 „Õpilaspileti väljaandmise korra ja õpilaspileti vormi kinnitamine“. Riigi Teataja Lisa, 1999, 13. aprill, nr 60, lk 3324

Vastavalt määrusele õpilaspileti kaotamisel esitab õpilane kooli direktorile kirjaliku avalduse dublikaadi saamiseks. Koolist lahkumise või väljaheitmise korral tagastab õpilane koolile õpilaspileti ning tagastatud õpilaspilet hävitatakse.¹⁹ Pildil olev pilet (vt Joonis 17) on Võrumaa Muuseumi kogust.²⁰

Joonis 17. Hurmet Ruusmaale 2001. aastal välja antud õpilaspileti duplikaat

Ka minu kaks esimest õpilaspiletit on välja antud eelnenud määruse alusel, mõlemad kollased, sest esimese pileti tagaküljel olevaid pikendusi jätkus minu dokumendil neljaks aastaks. Minu vanemal õel Triinu Avansil oli vastava määruse järgi I–VI klassini kollast ja VII–IX klassini rohelist värvi õpilaspilet (vt Joonis 19).

Kuigi praegu õpime me erinevates kooliastmetes, tema gümnaasiumiosas ja mina põhikoolis, on vahepeal välja antud uus määrus ning meil mõlemal on ühesuguse kujunduse, värvi ja kooli logoga varustatud õpilaspiletid (vt Lisa 3 ja Joonis 20).

Joonis 18. Kristin Avansile 2004. aastal välja antud I–VI klassi õpilaspilet

Joonis 19. Triinu Avansile 2007. aastal välja antud VII–IX klassi õpilaspilet

Õpilaspilet peab olema mugav kaasas kanda, vastupidav ja kergesti loetav. Kõige levinum õpilaspileti – ja mistahes kaardi – formaadiks on kujunenud tänapäevaks plastist nn pangakaardiformaat.

2008. aastal võeti vastu uus kord, mis tekitas aga vastuseisu. Eesti Õpilasesinduste Liit ja

¹⁹ Riigi Teataja Lisa, 1999, 13. aprill, nr 60, lk 3325

²⁰ VK 4742:6 Ar 1667:6

Eesti Üliõpilaskondade Liit polnud rahul haridus- ja teadusministeeriumis vastu võetud õpilaspileti väljaandmise korra ja vormi määrusega. Kui selle ajani oli õpilaspilet kindla suuruse ja kujundusega dokument, siis nüüdsest võis see olla igas Eesti nurgas erisugune. 11.08.2008 määrus nr 44, kehtestatud põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 30 lõike 3 alusel, pani paika üldised nõuded ehk piletil peavad olema õpilase ja kooli andmed ning tekst «*Eesti õpilaspilet*». Enam ei olnud piletile ettenähtud märkida õpilase aadressi, õpilaspiletile võis kanda õppeasutuse logo.

Põhjendati, et see seadus tekitab õpilaspiletite väljastamisel segaduse, mis muudab keeruliseks õpilastele soodustusi pakkuvatel ettevõtetel õpilase staatuse kontrollimise. Õpilastele soodustusi pakkuvad ettevõtted teavad, kuidas praegu õpilaspilet välja näeb. „*Erineva vormiga õpilaspiletite tuvastamine põhjustab hulga probleeme, näiteks bussi- kui rongiliikluses. Sisuliselt võib ju igäiks võtta ette ja teha oma õpilaspileti, mis avab tee võltsimistele ning muudab võimatuks pileti autentsuse tuvastamise.*“²¹ Samas artiklis arvati, et Eestis võiks kehtida üks riiklikult tunnustatud ning võimalikult hästi eristuv õpilaspilet. Ministeeriumi arvates ei tekita uued õpilaspiletid probleeme. Haridusministeeriumi väitel oli paberist õpilaspilet ajale jalgu jäänud oma kasutusfunktsioonide piiratuse ja hõlpsasti võltsitavuse tõttu.²²

Õpilaspileti näol on tegemist ametliku isikut tõendava dokumendiga, mis ei peaks tohtima välja näha nagu solaariumi kliendikaart. Midagi ühist peaks Eesti koolide õpilaspileti välimuses siiski olema. Miks mitte mõelda variandile liita õpilaspilet näiteks ID-kaardiga?²³ Lõpuks otsustatigi, et riiklikult õpilaspileti värvust ja mõõtmeid ette ei kirjutata. See jääb kooli otsustada. Näiteks tahtvat üha rohkemad koolid hoopis magnetribaga plastkaarti.

„*Muudatus pahandab aga bussifirmasid ja õpilasesindusi. Kui õpilaspilet võib olla milline iganes, tekib bussijuhtidel probleem: nad ei tea, on see nüüd õige või ei.*“²⁴ Ka soosib uus süsteem, et soodustust tõendava dokumendina võib valmis vorpida igasuguseid värvilisi paberlipikuid. „*Ka üliõpilaskondade liit pööras ministeeriumi tähelepanu määruste nõrkustele. «Ühtse õpilaspileti formaadi puudumine muudab õpilaspiletite võltsimise äärmiselt lihtsaks,» teatas liit. Lisaks praegusele probleemile, et blankett võimaldab hõlpsasti õpilaspiletil andmeid muuta, lisandub uus mure – keegi ei suuda enam kindlaks määrata, milline dokument on näiteks õpilaste endi tehtud.*

²¹ Uue õpilaspileti ideed tekitavad pingeid. <http://www.postimees.ee/26408/uue-opilaspileti-ideed-tekitavad-pingeid/>. (25. 10.2011)

²² Uue õpilaspileti ideed tekitavad pingeid. <http://www.postimees.ee/26408/uue-opilaspileti-ideed-tekitavad-pingeid/>. (25.10.2011)

²³ Postimees. 11.08.2008. <http://www.postimees.ee/26183/juhtkiri-opilaspilet-voi-solaariumikaart/>. (26.10. 2011)

²⁴ Uusen, K. Uue õpilaspiletiga võib bussis hätta jääda. – *Postimees*, 2008, 12. august, nr 186 (5364), lk 3

Ministeerium sellega aga ei nõustu, et eri värvi ja kujundusega õpilaspiletitega tekiks probleeme. «Õpilane kasutab õpilaspiletit valdavalt kas oma koolis või kindla kohaliku omavalitsuse territooriumil. Seega ei saa ühes piirkonnas olla nii palju erinevaid õpilaspileteid, et need poleks äratuntavad».²⁵

01.09.2008 vastu võetud määrus nr 52 Haridus- ja teadusministri 11. augusti 2008. a määruse nr 44 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm” muutmise kohta tegi mõned korrektuurid, sealhulgas määrati kindlaks ka, et õpilaspileti maksimaalsed mõõtmed on 6 × 9 cm, õpilaspileti plangi esiküljele trükitakse sõna „ÕPILASPILET”. Samuti sätestati määrusega, et kuni 1. septembrini 2010 on õpilaspileti väljaandjal õigus anda õpilaspilet välja enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud vormil.²⁶

Praegu kehtib Eesti Vabariigis haridus- ja teadusministri 13.08.2010 vastu võetud määrus nr 42 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm”, mis on kehtestatud põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 59 alusel (vt Lisa 6). Ka selles määruses on eelmisega võrreldes tehtud mõned täiendused. Üleminekusätetes on märgitud, et kuni 2012. aasta 1. septembrini on koolil õigus väljastada õpilaspilet enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud korras ja vormil.²⁷

Praegusel ajal ongi igas Eestimaa nurgas erinev õpilaspilet. Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis on kõikides kooliastmetes ühesugune õpilaspilet. Kõik piletid on värvilt sinised ning varustatud kooli logoga. Piletil ei ole enam riigi nime, vaid kiri „ÕPILASPILET”, kooli nimi, õpilase nimi ja foto, sünniaeg või isikukood ning pileti number. Tagaküljel klass ning pikendused.

²⁵ Samas

²⁶ Haridus- ja teadusministri 01.09.2008. a määrus nr 52 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm” 11.08.2008. a määruse nr 44 muutmine. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13021717.20>. (17. 11.2011)

²⁷ Haridus- ja teadusministri 13.08.2010. a määrus nr 42 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm”. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13349855>. (17.11.2011)

Kõikidel Võru linna koolidel on praegu põhimõtteliselt ühesugune pilet, erinevuseks on ainult kooli logo pileti nurgas. Sarnane pilet on minu Võru Kesklinna Gümnaasiumis õppival täditütrel Evelin Tarrol ning Võru I Põhikoolis õppival Kertu Kalkunil (vt Joonis 20, 21, 22).

Joonis 20. Kristin Avansi õpilaspilet, välja antud 2010

Joonis 21. Evelin Tarro õpilaspilet, välja antud 2011

Joonis 22. Kertu Kalkuni õpilaspilet, välja antud 2011

Lugedes momendil kehtivat määrust, siis meie kooli õpilaspilet praegusel kujul ei vasta päris täpselt nõutavale: esiküljel puudub „kehtiv kuni“, õpilase foto peaks olema paremal pool. Tagaküljele on määrusega nõutav allkirja koht, sest üle 15 aasta vanune õpilane peab õpilaspileti allkirjastama. Huvitavaks faktiks uuritud õpilaspiletite puhul on, et kõikidel piletitel läbi aegade on asunud õpilase foto vasakul pool, viimane määrus on aga millegipärast nõudnud fotot esikülje paremale poolele.

Uurisn ka mõnedes teistes koolides praegu kasutuses olevaid õpilaspileteid. Selleks palusin tuttavate õpilaspileteid, kes õpivad teiste linnade koolides. Üllatav oli see, et kõikides nendes õppeasutustes kasutatakse ühesuguseid piletivorme ning ühelgi pole oma kooli logo. Antsla Gümnaasiumis on jätkatud eelmise määruse põhimõttel, ehk algastme pilet on kollane, põhikoolis roheline ning gümnaasiumis sinine (vt Lisa 3). Muudatusi on tehtud vastavalt viimasele määrusele piletile kantavates andmetes, nt pole ühelegi nendest piletitest märgitud klassi numbrit (vt Lisa 3). Täpselt samasugust vormi kasutab näiteks ka Tallinna

Tehnikagümnaasium, Tallinna Õismäe Gümnaasium, Tartu Kunstigümnaasium ning ilmselt veel väga palju teisigi koole vabariigis (vt Joonis 23, 24, 25).

Joonis 23. Tallinna Tehnikagümnaasiumi I–VI klassi õpilaspilet, välja antud 2010

Joonis 24. Tartu Kunstigümnaasiumi VII–IX klassi õpilaspilet, välja antud 2010

Joonis 25. Tallinna Õismäe gümnaasiumi X–XII klassi õpilaspilet, välja antud 2010

3. ISIC-ÕPILASPILET

Eestis on käibel kaks õpilaspiletit – üks tavaline (kooli) ja teine ISIC-kaart. ISIC-õpilaspilet (International Scholar Identity Card) on rahvusvaheline õpilaspilet. Maailmas tutvustati ISIC-kaarti esmakordselt 1968. aastal ja selliseid õpilaspileteid väljastatakse 120 riigis. ISIC-õpilaspilet on UNESCO poolt tunnustatud ainukene rahvusvaheline õpilasstaatus tõendav dokument.²⁸ ISIC-õpilaspileti eesmärk on tõendada õpilasstaatus ning pakkuda võimalikult palju erinevaid soodustusi kõikjal maailmas. Eestis saab ISIC-õpilaspileti omanik soodustusi rohkem kui 700 erinevas kohas ning maailmas on umbes 40 000 soodustuse pakkujat.²⁹ Eestis väljastavad ISIC õpilaspiletit:

- Eesti Üliõpilaskondade Liit, sealhulgas üliõpilasesindused üle Eesti ning MinuKool kaardihaldussüsteem (ISIC-õpilaspilet tavakaardina)
- SEB pank (ISIC-õpilaspilet pangakaardina)

ISIC Õpilane Electron on SEB panga deebetkaart õpilastele. Tegemist on Eesti Üliõpilaskondade Liidu ja SEB panga koostöös valminud multifunktsionaalse magnetkaardiga, mis ühendab endas rahvusvahelise ISIC-õpilaspileti (International Scholar Identity Card) ja rahvusvahelise deebetkaardi VISA. ISIC Õpilane Electron kaardiga saab kasutada ka oma pangaarvel olevat raha.³⁰

Eestis toodi üksnes tudengitele suunatud multifunktsionaalne ISIC-Maestro magnetkaart turule 1999. aastal koostöös Eesti Ühispanga, Eesti Üliõpilaskondade Liidu ning ISIC-

²⁸ ISIC õpilaspilet. <https://www.minukool.ee/kaardid/opilaspilet>. (30.11.2011)

²⁹ Samas

³⁰ Samas

üliõpilaskaardi rahvusvahelise assotsiatsiooniga.³¹ Alates 2000. aasta sügisest hakkas Ühispank lisaks väljastama ka kahte ISIC-kaardi alaliiki – ISIC Scholar Maestro ning ITIC Teacher Eurocard. Sellist ISIC Scholar Maestro kaarti said taotleda 12–26-aastased üld- või kutsehariduskooli õpilased. ISIC Scholar Maestro kaart võimaldas:

- maksta äriettevõtetes Eestis ja välismaal;
- võtta sularaha pangaautomaatidest Eestis ja välismaal;
- vaadata konto jääki ja viimaseid tehinguid sularahaautomaatides;
- teostada siseriiklikke ülekandeid sularaha- ja makseautomaatides;
- tõestada oma õpilasstaatuset kõikjal maailmas;
- kasutada ISIC-kaardi soodustusi Eestis ja välismaal erinevates kauplustes ja teenindusasutustes.³²

Kaardi saamiseks tuli täita taotlus. Kaardi aastamaks oli 50 krooni ning üle 18-aastastele õpilastele lisaks ka igakuine hooldustasu 5 krooni. ISIC Scholar Maestro kaart kehtis kooliaasta algusest kuni järgmise kalendriaasta lõpuni.³³

Samas hakkas kohe peale ka aktiivne reklaamikampaania, kus Eesti Ühispanga lehes Uudised 4. numbris (ilmus detsembris 2000. a) lk-l 15 pakuti välja võimalust saada kaart tasuta. Selleks tuli ära lahendada samas lehes olev ristsõna, saata vastus e-mailiga pank ja kõigi õigesti vastanute hulgast loositi välja 10 õnnelikku, kes said kaardi tasuta.

Alates 2002. aastast hakati ISIC Scholar Maestro kaarti väljastama tasuta. Kehtima jäi ainult üle 18-aastastele õpilastele igakuine hooldustasu 5 krooni. Ning jälle reklaamid, kus juunist oktoobrini loositi iga kuu ISIC Scholar Maestro kaardi omanike vahel välja üks mobiiltelefon ning 10 x 100 ja 10 x 200 krooni eest kõneaga. Selleks oli vaja kaarditehinguid tehes koguda hääli (1 tehing = 1 hääli) ning mida rohkem hääli kogusid, seda suurem võiduvõimalus.³⁴ (vt Joonis 26)

³¹ Multer, Karl. Uus pangakaart üliõpilastele. – *Uudised* (Eesti Ü

³² Kirss, Virgu. Ainult Ühispankast uued pangakaardid õpilastele – väljaanne), 2000, september, nr 3, lk 8

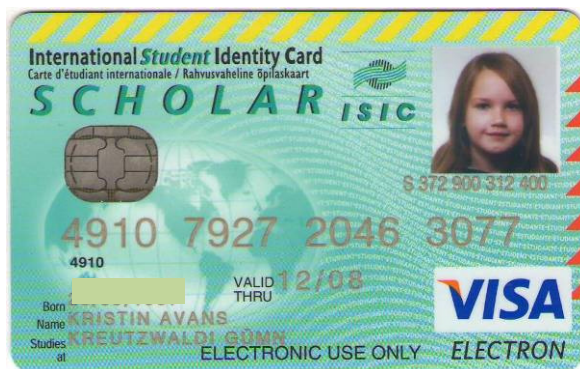
³³ Samas

³⁴ ISIC Scholar Maestro kaarti saab nüüd tasuta! – *Uudised* (Eesti Ühispanga väljaanne), 2002, mai, lk 15

Joonis 26. ISIC Scholar Maestro kaardi 2002. aasta reklaamleht

2005. aastast hakati ISIC õpilaskaarti väljastama alates 6. eluaastast. Sellel aastal sai kaardi ka minu õde, kes oli siis 10-aastane. Ega ta ise poleks osanud endale seda kaarti soovida, kuid jälle toimus aktiivne reklaamikampaania, kus pangaesindajad käisid koolis kaarti pakkumas ning soovitamas. Sel aastal sai kaardiga kaasa kingitusena POP-kõnekaardi stardikomplekti, millega õel küll midagi teha polnud. Kuna vanaemal veel mobiiltelefoni polnud, sai stardikomplekt talle edasi kingitud.

Minul on ISIC-kaart alates 2006. aastast ning selle aasta kingitusena sai õpilaspiletiga kaasa Ühispanga väikese ümmarguse kujuga rahakassa, millele olid trükitud sõnad: „*Sinu VILLE. SEB Eesti Ühispank.*“ Mina olen saanud kingitusega rahul ning mul on see veel siiani alles ning kasutusel. Sellel minu esimesel kaardil olid kirjad kõik inglise keeles, samuti ka 2007. ning 2008. aasta kaardil (vt Joonis 27). 2009. aasta kaardil oli muudetud sõna Student eestikeelseks (Õpilane) ning andmete le lisatud samuti eestikeelne tõlge (vt Joonis 28). Samasuguse kujundusega olid ka kahel järgneval aastal välja antud piletid.

Joonis 27. Kristin Avansi 2008. aasta ISIC õpilaspilet

Joonis 28. Triinu Avansi 2009. aasta ISIC õpilaspilet

2011. aastast väljaantud ISIC-õpilaspiletid on teistsuguse kujundusega. Kaart on läbinud uuenduskuuri nii logo kui ka disaini osas. Uueks ISIC-kaardil olevaks logoks on maakera, mis sümboliseerib ISICu rahvusvahelisust ning laia levikut. Kaardi taustavärv on muudetud senisest intensiivsemaks, et see paremini silma hakkaks. Kaart ise on traditsioonilist värvi – roheline (vt Joonis 29).

Joonis 29. Kristin Avansi 2012. aasta ISIC

Praegu väljastatakse ISIC-õpilaspiletit kõigile põhikooli-, gümnaasiumi- ja kutseõppeasutuste õpilastele. Kaart kehtib maksimaalselt 16 kuud, st kooliaasta algusest järgmise kalendriaasta lõpuni. Kaardi taotlemisel on vanuse alampiiriks 6 eluaastat, ülempiir puudub. Õpilaspileti esiküljel on õpilase nimi, foto, kooli nimi, kehtivusaeg. Tagaküljel õpilase allkiri, isikukood, aadressireal maakonna- ja linnanimi.

Ka pileti pikendamine on tehtud äärmiselt lihtsaks. Kehtivusaja lõpu lähenedes saadetakse pileti postiga koju, vaja on ainult interneti teel kaart aktiveerida ning ongi kasutamiseks valmis. Kui soovid piletil olevat fotot vahetada, siis tuleb pöörduda pangakontorisse.

Paljud arvavad, et ISIC-kaart on palju parem kui tavaline õpilaspilet. Tavaline õpilaspilet on üksnes paberi peal olev dokument, millega saad tõestada oma õpilasstaatust ainult Eesti riigis. ISIC-kaart on aga ka välismaal tunnustatud kompaktne plastikust kaart, millega saab soodustusi, on samaaegselt isikut tõendav dokument ning pangakaart. Minu arvates on ISIC-kaart väga hea kaart just oma mitmefunktsioonilisuse tõttu. Kooli õpilaspiletiga ei tee ma midagi, enamasti on ta kodus. Kuigi ka see kaart on minu jaoks väga oluline, sest õppeasutuse õpilaspilet on ju otseseks sidemeks oma kooliga. ISIC-kaardi kõiki võimalikke soodustusi pole seni küll kasutanud, kuid olen seda kasutanud kui pangakaarti ning isikut tõendavat dokumenti.

KOKKUVÕTE

Minu uurimistöö eesmärgiks oli uurida erinevate aegade jooksul Eestis kasutusel olnud õpilaspileteid. Käesoleva töö koostamise käigus vestlesin oma sugulaste ja tuttavatega, et kasutada nende vanu õpilaspileteid ning neid omavahel võrrelda. Samuti kasutasin Võrumaa Muuseumi fondi materjale, käisin raamatukogus Riigi Teatajaid lugemas. Uurisin ka Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi sekretärilt õpilaspiletitega seotud korraldust koolis.

Töö tulemusena sain ülevaate, millised on läbi aegade olnud õpilaspiletid, milliseid andmeid on need dokumendid sisaldanud ning milliseid soodustusi andnud.

Õpilaspiletitel on Eestis olnud mitu rolli nii koolis kui väljaspool kooli, kuid põhiliselt on see dokument õpilase staatuse tõestamiseks, samuti isiku või vanuse tuvastamiseks.

Õpilaspilet on andnud kooliealistele lastele ka mitmeid erinevaid soodustusi, kõige olulisem nendest on olnud sõidusoodustus. Tänapäeval kahjuks pole see soodustus enam märkimisväärne ning mõnedel juhtudel või kohtades ka olematu. Odavama pileti saab õpilane nüüdsel ajal veel mõnel kontserdil või etendusel, samuti muuseumis, kuid ka siis ei ole alati soodustuse saamiseks oluline mitte õpilase staatus, vaid vanus.

Õpilaspilet on igal õpilasel ning on sidemeks oma kooliga. Kahjuks on paljud piletid

hävunud või kadunud, seda eriti varasemate aegade piletite osas. Kuid vanad piletid on üsna hästi säilinud. Seda ka tänu kaantele ja kiletaskutele, millega neid enamasti on kaitstud.

Kogu uuritava ajaperioodi jooksul on üldiselt kasutusel olnud neli erinevat varianti õpilaspiletide. Esimesed piletid olid välja antud ENSV Rahvakomissariaadi poolt. Piletitel puudus õpilase pilt, mis lisandus 1950. aastatel, kuid kirjas oli mitu lehekülge käitumise reegleid. Hiljem reorganiseeriti Rahvakomissariaat ENSV Haridusministeeriumiks ning edaspidi ongi haridusega seotud küsimustes olnud juhtroll selle asutuse pädevuses.

1960ndate alguses oli toimunud õpilaspiletite osas muutus ning õhukeste papist kaantega piletist oli saanud kõvade kaantega dokument, mis sisaldas endiselt ka käitumisreegleid.

Järgmine ja juba suurem õpilaspiletite muutus toimus 1973. aastal, kui tuli kasutusele hoopis teistsugune vorm. Kõvakaaneline õpilasreeglitega varustatud pilet muutus õhukesteks paberiks, lisandus venekeelseid tekste, kadunud olid reeglid. Õpilaspileti esiküljel olid andmed, tagaküljel pikendused, teksti värv sõltus kooliastmest. Sellised piletid kehtisid nõukogude aja lõpuni ning pikendati veel ülemineku ajajärgul ka Eesti Vabariigi algusaastatel. Esimesi „*Eesti Vabariigi*“ kirjadega õpilaspiletideid kasutati juba vähemalt 1993. aastal, kuid need sarnanesid välimuselt viimaste nõukogude ajal kasutuses olnud piletitega.

Eesti Vabariigi nime ning uue kujundusega õpilaspiletid võeti kasutusele 1990ndate lõpus. Dokument muutus värviliseks (kollane, roheline, sinine) ning värv sõltus kooliastmest. Mõned aastad hiljem ilmus piletile ka turvaelement. Ka minu esimesed õpilaspiletid olid kollased, kuid järgmise astme värvi ehk rohelist mina enam ei saanud, sest kehtis juba uus määrus. Vabariigis arutleti, milline peaks õpilaspilet välja nägema, milliseid funktsioone omama. Lõpuks võeti vastu määrus, millega määrati ära üldised nõuded: dokumendi suurus, millised andmed peab pilet sisaldama. Vabam valik anti koolile kujunduse osas ning lubati panna õpilaspiletile kooli logo. Seda on meie kool ka teinud, mis on muutnud selle dokumendi minu jaoks eriliseks ja omaseks. Praegu kasutavad kõik Võru linna kolm kooli sarnaseid õpilaspiletideid, mis erinevad üksteisest logo poolest.

Huvitusin ka teiste koolide õpilaspiletitest, lootuses näha erinevate koolide kujundatud ja kooli logodega pileteid. Kahjuks nendes koolides, mille pileteid õnnestus uurida, olid kõikidel kasutusel samad vormid. Need olid eelmise määрусega kehtestatud blanketid mõnede väikeste muutustega. Nimelt on õpilaspiletilt kadunud õpilase aadress ning vabariigi nimi, esiküljel pole kirjas enam välja andmise aega, vaid kehtivus, tagaküljel on kirjas ainult pikendused ja piletilt puudub klass.

Kui varem oli õpilaspilet kindla suuruse ja kujundusega dokument, mis kehtis ühiselt kõikidele vabariigi koolidele, siis nüüd võib see olla igas Eesti nurgas ja koolis erisugune.

Seega võib praegusel ajal iga kool ise kujundada oma õpilastele pileti. Millised õpilaspiletid tulevikus välja näevad, eks seda näitab aeg.

Uurimistöös on peatükk ka praegu väga populaarsest mitmefunktsionaalsest ISIC-õpilaspiletist. Selline pilet on lisaks kooli õpilaspiletile paljudel õpilastel ning peamiselt kasutusel pangakaardina. ISIC-õpilaspilet on ainukene rahvusvaheline õpilasstaatust tõendav dokument ning kasutatav paljudes riikides.

Seda tööd kirjutades kogusin hulga uusi teadmisi ja kogemusi. Veendusin, et need vanad õpilaste dokumendid on nii minevikku tutvustav ajalooline materjal kui ka meeldiv mälestusekse endistest aegadest.

Selgus, et töö tegemine nõudis rohkem aega ja vaeva, kui ma esialgu arvasin. Kõige raskemaks selle töö juures osutus materjali kogumine, sest eriti varasemate aegade õpilaspileteid pole säilinud, uuemaid aga ei leitud üles ning palju kogunes ühest ajajärgust pileteid.

Töö tegemine oli meeldiv ja huvipakkuv. Sain ka kogemuse, kuidas koostada ja vormistada uurimustööd.

KASUTATUD MATERJALID

1. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 5317:24 Aj 1954:24
2. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 5028:2 Ar 1794:2
3. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 4942:3 Ar 1745:3
4. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 4942:4 Ar 1745:4
5. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 5064:2 Ar 1814:2(s1)
6. Võrumaa Muuseumi kogu: VK 4742:6 Ar 1667:6
7. Tartu Linnamuuseumi kogu: TM 2246:9 Ar 14392
8. Vargusehirm sunnib õpilaspiletilt lapse kodused andmed kustutama. *//Postimees*. 2003, 19. november, nr 267 (3937).
9. Raha määrab võimalused. *//Postimees*. 2008, 12. august, nr 186 (5364).
10. Meiel, Kaupo. Õpilaspilet õpetas õigesti käituma. *//Pärnu Postimees*. 2007, 3. mai.
11. Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi infoleht. 2000, 19. aprill, nr 6.
12. Uusen, K. Uue õpilaspiletiga võib bussis hätta jääda. *//Postimees*. 2008, 12. august, nr 186 (5364).
13. Multer, Karl. Uus pangakaart üliõpilastele. *//Uudised* (Eesti Ühispanka väljaanne). 1999, nr 4.
14. Kirss, Virgu. Ainult Ühispangast uued pangakaardid õpilastele ja õpetajatele. //

- Uudised* (Eesti Ühispanga väljaanne). 2000, september, nr 3.
15. ISIC Scholar Maestro kaarti saab nüüd tasuta! // *Uudised* (Eesti Ühispanga väljaanne). 2002, mai.
 16. Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17 „Õpilaspileti väljaandmise korra ja õpilaspileti vormi kinnitamine“. // *Riigi Teataja Lisa*. 1999, 13. aprill, nr 60.
 17. Uue õpilaspileti ideed tekitavad pingeid. <http://www.postimees.ee/26408/uue-opilaspileti-ideed-tekitavad-pingeid/> . 25. oktoober 2011.
 18. *Postimees*. 11.08.2008. <http://www.postimees.ee/26183/juhtkiri-opilaspilet-voisolaariumikaart/>. 26. oktoober 2011.
 19. Haridus- ja teadusministri 01.09.2008. a määrus nr 52 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm“ 11.08.2008. a määruse nr 44 muutmine. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13021717.20>. 17. november 2011.
 20. Haridus- ja teadusministri 13.08.2010. a määrus nr 42 „Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13349855>. 15. oktoober 2011.
 21. ISIC õpilaspilet. <https://www.minukool.ee/kaardid/opilaspilet>. 30. november 2011.
 22. BC Kinga preemia koolilõpetajatele! www.abcking.ee. 11. november 2011.
 23. Tiina Kuuda. Autori intervjuu. Üleskirjutus. Võru, 14. detsember 2011.
 24. Õpilaspilet. Evi Tiisler, Antsla, 1962.
 25. Sugulaste ja tuttavate õpilaspiletid.
 26. Endla Tarro erakogust 1950date aastate õpilaspileti blankett.

LISAD

LISA 1. UURIMISTÖÖS KASUTATUD ÕPILASPILETID

Välja antud	Omanik	Kooliaste või klass	Määrus, mille alusel õpilaspileti väljaandmise kord kehtestati
01.02.1945	Veske Toivo	2. klass	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
22.02.1945	Pöder Linda	5. klass	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
12.02.1948	Lasn Maive	7. klass	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
06.04.1949	Veske Toivo	6. klass	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
1950ndad	blankett	-	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
01.09.1957	Edgar Maasi	8. klass	ENSV RKN-i ja EK(b)P KK 27.12.1944.a
01.09.1962	Evi Tiisler	I-IV	EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu 29.04.1960.a määrus nr 138
25.12.1962	Maimu Liibert	V-VIII	EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu 29.04.1960.a määrus nr 138
01.09.1966	Maimu Liibert	IX-XI	ENSV haridusministri 11.08.1961.a käskkiri nr 165
01.09.1967	Siiri Kasak	V-VIII	ENSV haridusministri 11.08.1961.a käskkiri nr 165
20.03.1970	Evi Tiisler	V-VIII	ENSV haridusministri 11.08.1961.a käskkiri nr 165
01.09.1970	Sirje Toode	IX-XI	ENSV haridusministri 11.08.1961.a käskkiri nr 165
01.09.1971	Siiri Kasak	IX-XI	ENSV haridusministri 11.08.1961.a käskkiri nr 165
01.09.1973	Siiri Kasak	IX-XI	<i>Määruste ja haridusministri käskkirjade numbroid 1970.-1990. aastail õpilaspiletitele ei kantud.</i>
01.09.1973	Malle Tiisler	I-VIII	
01.09.1977	Ahti Avans	I-VIII	
1970ndad	blankett	IX-XI	
01.09.1985	Nele Hollo	I-VIII	
01.09.1985	Aigi Musto	IX-XI	
01.09.1986	Maarja Hollo	I-VIII	
1980ndad	blankett	V-IX	
01.09.1987	Kati Tarro	I-IV	
01.09.1989	Jana Šipova	I-IV	
01.09.1989	Maarja Hollo	V-IX	
01.09.1990	Rain Telk	V-IX	
01.09.1993	Enn Tarro	X-XII	

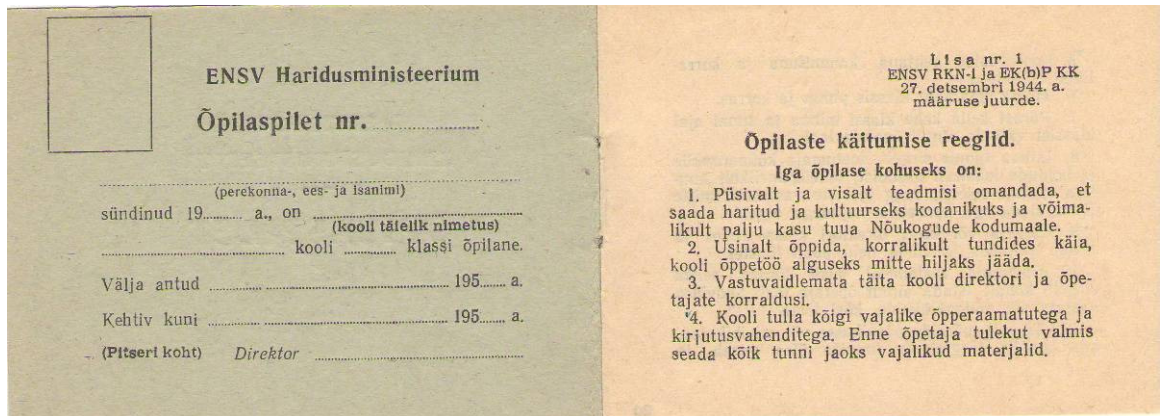
01.09.1997	Tuuli Teppo	I-VI	
01.09.1998	Markus Hollo	X-XII	
2000ndad	blankett	I-VI VII-IX X-XII	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2000	Markus Hollo	X-XII	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2000	Olavi Allik	VII-IX	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2000	Alar Telk	X-XII	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2000	Hurmet Ruusmaa	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
27.09.2001	Hurmet Ruusmaa	I-VI	dublikaat
03.09.2001	Triinu Avans	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
02.09.2002	Oliver Ojaveer	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2004	Kristin Avans	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2004	Vootele Ruusmaa	X-XII	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2005	Evelin Tarro	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
13.09.2006	Taavi Õispuu	VII-IX	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
01.09.2006	Hurmet Ruusmaa	X-XII	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
03.09.2007	Fee-Marlen Mägi	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
05.09.2007	Mattias E.Tammi	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
12.09.2007	Triinu Avans	VII-IX	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
22.09.2008	Kristin Avans	I-VI	Haridusministri 22.03.1999. a määrus nr 17
Sept. 2010	Tarvi Saar	I-VI	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2010	Kristin Avans	7, 8. klass	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2010	Triinu Avans	10, 11. klass	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2010	Katariina Tammi	VII-IX	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2010	Taavi Õispuu	10, 11. klass	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2011	Evelin Tarro	7. klass	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2011	Kertu Kalkun	1. klass	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2011	Kristel Taal	I-VI	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52
Sept. 2011	Kaimar Taal	X-XII	Eesti Haridus- ja teadusministri määrus 01.09.2008, nr 52

LISA 2. ENSV-AEGSED ÕPILASPILETID

1945. aastal välja antud õpilaspileti sisekül

1949. aasta õpilaspileti kaas

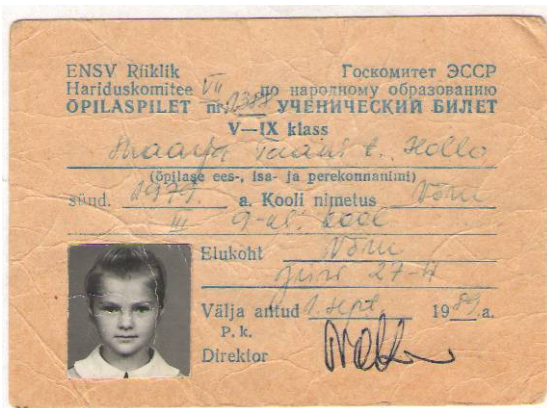
1950ndatel aastatel ENSV Haridusministeeriumi poolt välja antud õpilaspilet, millele lisatud foto koht

Maimu Liiberti V–VIII klassi õpilaspilet, 1962

Ahti Avansi I–VIII klassi õpilaspilet, 1977

Maarja Hollo 1989–1995 aastate õpilaspileti esi- ja tagakül

LISA 3. EESTI VABARIIGI-AEGSED ÕPILASPILETID

EESTI VABARIIK I-VI KLASSI ÕPILASPILET nr.	EESTI VABARIIK VII-IX KLASSI ÕPILASPILET nr.	EESTI VABARIIK X-XII KLASSI ÕPILASPILET nr.
(kooli nimi)	(kooli nimi)	(kooli nimi)
(ees- ja perekonnanimi)	(ees- ja perekonnanimi)	(ees- ja perekonnanimi)
(isikukood või sünniaeg)	(isikukood või sünniaeg)	(isikukood või sünniaeg)
Elukoht	Elukoht	Elukoht
Välja antud _____ 200 a	Välja antud _____ 200 a	Välja antud _____ 200 a
Direktori _____ kk nr _____ alusel	Direktori _____ kk nr _____ alusel	Direktori _____ kk nr _____ alusel
P.k. Direktor	P.k. Direktor	P.k. Direktor

Aastatel 2000–2008 Eesti Vabariigis välja antud õpilaspiletite vormid

VÕRU KREUTZWALDI GÜMNAASIUM ÕPILASPILET	Võru Kreutzwaldi Gümnaasium Õpilaspilet
	
(kooli nimi)	(kooli nimi)
(ees- ja perekonnanimi)	(ees- ja perekonnanimi)
(isikukood või sünniaeg)	(isikukood või sünniaeg)
Õpilaspileti nr. 24-46	Õpilaspileti nr. _____

Triinu Avansi gümnaasiumiastme õpilaspileti esi- ja tagakülg, välja antud 2010

I-VI KLASSI ÕPILASPILET nr. XI/126	Kehtiv kuni:
	20 12 a _____ 20 a
(kooli nimi)	P. k. _____
(ees- ja perekonnanimi)	Direktor _____
(isikukood või sünniaeg)	20 a _____ 20 a
Kehtiv kuni 31. aug. 2017 a	P. k. _____
P.k. _____	Direktor _____
Direktor _____	20 a _____ 20 a
	P. k. _____
	Direktor _____

Antsla Gümnaasiumis õppiva Kristel Taali I–VI klassi õpilaspilet, välja antud 2011

X–XII KLASSI ÕPILASPILET nr. IX 318	Kehtiv kuni:
	20 12 a _____ 20 a
(kooli nimi)	P. k. _____
(ees- ja perekonnanimi)	Direktor _____
(isikukood või sünniaeg)	20 a _____ 20 a
Kehtiv kuni 31. aug. 2014 a	P. k. _____
P.k. _____	Direktor _____
Direktor _____	20 a _____ 20 a
	P. k. _____
	Direktor _____

Antsla Gümnaasiumis õppiva Kaimar Taali X–XII klassi õpilaspilet, välja antud 2011

LISA 4. ÕPILASE KÄITUMISE REEGLID

Kinnitatud
EKP Keskkomitee ja Eesti NSV
Ministrite Nõukogu 1960. a.
9. aprilli määrusega nr. 138

Õpilase käitumise reeglid

(I—VIII klass)

1. Õpilase ülesandeks on omandada püsivalt ja visalt teadmisi ja tööoskust, et valmistuda hästi ette eluks, saada haritud, kultuurseks ja töövõimeliseks kodanikuks ning olla kasulik oma Nõukogude kodumaale.

2. Õpilane käitub eeskujulikult ja õpib hoolsasti, võtab korralikult osa tundidest ja praktilistest töödest, võtab aktiivselt osa klassi- ja koolivälisest tööst, täidab korralikult kodused ülesanded. Õpilane ei puudu koolist põhjuseta ühtki tundi.

3. Õpilane täidab vastuvaidlematult kooli direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja teiste kooli töötajate, samuti korrapidaja-õpilaste korraldusi.

4. Töötades kooli õppetöökojas või tehases, kolhoosis, sovhoosis või mõnes muus tootmisettevõttes, täidab õpilane kõrvalekaldumatult kõiki ohutustehnika eeskirju,

samuti vastava ettevõtte või tehase sisekorra eeskirju, täidab hoolikalt kõik temale antud tööülesanded.

5. Õpilane riietub korralikult, kandes vormiriietust.

6. Õpilane hoiab puhtust ning korda kõigis kooliruumides ja täidab aktiivselt iseteenindamise osas ettenähtud ülesandeid. Õpilased võtavad jõukohaselt osa ühiskondlikult kasulikust tööst.

7. Õpilane võtab kooli kaasa kõik vajalikud õppevahendid. Pärast kellahelinat kogunevad kõik õpilased viibimata klassi ja seavad valmis õppetunnis vajatavad materjalid.

8. Tunnis istub õpilane korralikult, toetumata küünarnukile, ei sega õpetaja ega kaasõpilaste tööd, pühendudes täielikult õppetööle.

9. Õpetajate ja teiste vanemate inimestega kõneldes tõuseb õpilane püsti, seisab sirgelt, ilma nõjatumata. Soovist vastata või midagi küsida annab ta tunnis märku käetõstmisega.

10. Õpetajate või külaliste klassi tulles ja klassist väljudes tervitavad õpilased neid püstitõusmisega.

11. Õpilane märgib oma päevikusse kõik ülesanded järgmiseks õppetunniks ja näitab neid sissekandeid vanematele.

12. Õpetajatesse ja vanematesse inimestesse suhtub õpilane lugupidavalt ja tähelepanelikult, oma klassikaaslastega suhtleb seltsimeheliku sõbralikkusega. Kohates ühiskondlikes kohtades oma kooli õpetajaid, tuttavaid vanemaid inimesi või kaasõpilasi, tervitab ta neid viisaka kummardusega, kusjuures poisid tõstavad mütsi.

13. Õpilane kõneleb alati tõtt, on viisakas ja tähelepanelik ning abivalmis kaas-inimeste vastu, annab vanematele inimestele teed ja loovutab neile istekoha, täidab kõiki kultuurse käitumise nõudeid. Õpilane täidab tänavaliikluse eeskirju.

14. Õpilane on kuulekas oma vanematele, aitab neid kodustes töödes, hoolitseb nooremate vendade ja õdede eest.

15. Õpilane suhtub kõigi inimeste töösse austusega, hoiab ning kaitseb loodust ja ajaloolisi ning kultuurimälestusmärke.

16. Õpilane hoiab ühiskondlikku omandit ja suhtub hoolikalt oma seltsimeeste asjadesse.

17. Õpilane hoolitseb oma tervise eest: sööb, puhkab ning magab õigel ajal, jalutab ning tegeleb mängude ja spordiga, et karastada ennast. Õpilane hoolitseb oma isikliku hügieeni eest, hoiab puhta oma riietuse, voodipesu ja toa. Ta hoiab puhtust kõikjal ja täidab sanitaar-hügieenilisi eeskirju kõigis ühiskondlikes kohtades.

18. Õpilane hoiab kõrgel oma kooli, klassi ja iseenese au, austab kollektiivi arvamust ning peab kalliks kollektiivi usaldust.

19. Õpilane ei tee kunagi midagi niisugust, mis pole kohane nõukogude õpilasele, ning astub alati välja kaasõpilaste eksimuste vastu.

20. Õpilaspiletit hoiab õpilane hoolikalt, kannab seda alati kaasas ja esitab nõudmisel.

* * *

Väga hea õppeedukuse, töö ja eeskujuliku käitumise eest avaldatakse õpilasele kiitust.

Õpilase käitumise reeglitest üleastumine on karistatav. Raskeimaks karistusemääraks on koolist väljaheitmine.

Riigi Teataja Lisa

Nr 60

13. aprill 1999

Nr 60

SISUKORD

I

- Art 799. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 14 «Riikliku järelevalve läbi-
viimise kord» 3305
800. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 15 «Õpikute, töövihikute, töö-
raamatute ja muu õppekirjanduse riiklikule õppekavale vastavuse kinnita-
mise tingimused ja kord ning nõuded õpikutele, töövihikutele, tööraamatu-
tele ja muule õppekirjandusele» 3321
801. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 16 «Haridusministri 21. det-
sembri 1998. a määrusega nr 35 kinnitatud «Pedagoogide kvalifikatsiooni-
nõuete» muutmine» 3324
802. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 17 «Õpilaspileti väljaandmise
korra ja õpilaspileti vormi kinnitamine» 3324
803. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 18 «Põhikooli ja gümnaasiumi
õpilaste tunnustamise kord» 3326
804. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 19 «Põhikooli ja gümnaasiumi
õhtuses ja kaugõppe vormis õppimise ning kooli eksternina lõpetamise tingi-
mused ja kord» 3328
805. Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 20 «Põhikooli ja gümnaasiumi
lõpueksamite korraldamise tingimused ja kord» 3332
-

22. Ainenõukogu võib anda hinnangu ka riikliku õppekava rakendamiseks vajalikule lisaõppekirjandusele, mis tiražeeritakse märkga «... ainenõukogu soovitat: sobib kasutada ...» õpetamiseks».

23. Ainenõukogu soovitatud õppekirjanduse väljaastmine ei toimu riigieelarve vahenditest.

801

Haridusministri 21. detsembri 1998. a määrusega nr 35 kinnitatud «Pedagoogide kvalifikatsiooninõuete» muutmine

Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 16

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (RT I 1993, 63, 892; 79, 1186; 1994, 91, 1528; 1996, 49, 953; 1997, 24, 365; 26, 611; 1998, 57, 859; 1999, 24, 358) paragrahvi 12¹ lõike 4 alusel haridusminister määrab:

Teha haridusministri 21. detsembri 1998. a määrusega nr 35 (RTL 1999, 9, 102) kinnitatud «Pedagoogide kvalifikatsiooninõuete» järgmine muudatus:

Muuta määruse preambulat ja sõnastada see järgmiselt:

«Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (RT I 1993, 63, 892; 79, 1186; 1994, 91, 1528; 1996, 49, 953; 1997, 24, 365; 26, 611; 1998, 57, 859; 1999, 24, 358) paragrahvi 12¹ lõike 4 alusel haridusminister määrab».

Minister Mait KLAASSEN
Kantsler Georg AHER

802

Õpilaspileti väljaandmise korra ja õpilaspileti vormi kinnitamine

Haridusministri 22. märtsi 1999. a määrus nr 17

Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (RT I 1993, 63, 892; 79, 1186; 1994, 91, 1528; 1996, 49, 953; 1997, 24, 365; 26, 611; 1998, 57, 859; 1999, 24, 358) paragrahvi 30 lõike 3 alusel haridusminister määrab:

1. Kinnitada õpilaspileti väljaandmise kord (juurde lisatud).

2. Kinnitada õpilaspileti vorm (juurde lisatud).

3. Käesolev määrus jõustub 1. septembril 2000. a.

Minister Mait KLAASSEN
Kantsler Georg AHER

Kinnitatud

haridusministri 22. märtsi 1999. a
määrusega nr 17

Õpilaspileti väljaandmise kord

1. Õpilaspilet on algkooli (k.a lasteaed-algkooli), põhikooli ja gümnaasiumi (edaspidi kool) õpilase isikut ja õppimist tõendav õpilase foto ja turvalisemendiga dokument, mille annab õpilasele välja kool pärast tema arvamist kooli õpilaste nimekirja direktori käskkirja alusel.

2. Õpilaspileti annavad välja kõik koolid sõltumata kooli omandivormist. Õpilaspileti väljaandmise eest vastutab kooli direktor.

3. Õpilaspilet antakse välja kooli õpilastele sõltuvalt kooliastmest:

- 1) 1. klassi õpilasele 6. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on kollane;
- 2) 7. klassi õpilasele 9. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on roheline;
- 3) 10. klassi õpilasele 12. klassi lõpetamiseni, õpilaspileti värvus on sinine.

4. Õpilaspiletile kantakse järgmised andmed:

- 1) kooli nimi;
- 2) õpilaspileti number;
- 3) õpilase ees- ja perekonnanimi;
- 4) õpilase isikukood või sünniaeg;
- 5) õpilase elukoht;
- 6) õpilaspileti väljaandmise aeg ja selle aluseks oleva direktori käskkirja kuupäev ja number;
- 7) õppeaasta;
- 8) klass.

5. Õpilaspileti väljaandmise ja selle kehtivusaja pikendamise kinnitab kooli direktor allkirja ja kooli pitseriga.

6. Õpilaspileti väljaandja numbridab kõik väljaantud õpilaspiletid. Õpilaspileti numbriks on «Õpilasmaatus» õpilasele eraldatud lehekülje number koos vastava õpilasmaatu kõite numbriga (näiteks II-175; II/175).

7. Õpilaspileti kehtivust pikendatakse õppeaasta algul. Õpilaspiletile kirjutatakse õppeaasta ja klassi number. Pikendamata õpilaspilet on kehtetu.

8. Õpilaspileti kaotamisel esitab õpilane kooli direktorile kirjaliku avalduse õpilaspileti duplikaadi saamiseks.

9. Õpilaspileti duplikaadi väljastamine vormistatakse kooli direktori käskkirjaga, mille väljaandmise aeg ja number märgitakse uuele õpilaspiletile koos märkga «korduva».

10. Koolist lahkumise või väljaheitmise korral tagastab õpilane koolile õpilaspileti. Tagastatud õpilaspilet hävitatakse.

Kinnitatud

haridusministri 22. märtsi 1999. a
määrusega nr 17

Õpilaspileti vorm

EESTI VABARIIK

(kooli nimi)

(õpilaspileti number)

Esikül

FOTO

LISA 6. ÕPILASPILETI VÄLJAANDMISE KORD JA ÕPILASPILETI VORM

Vastu võetud 13.08.2010 nr 42

Väljaandja: Haridus- ja teadusminister

Akti liik: määrus

Teksti liik: algtekst-terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 01.09.2010

Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Avaldamismärge: RT I 2010, 58, 399

Määrus kehtestatakse [«Põhikooli ja gümnaasiumiseaduse»](#) § 59 alusel.

§ 1. Õpilaspileti mõiste

- (1) Õpilaspilet on üldhariduskooli (edaspidi *kool*) õpilase õppimist tõendav dokument, mille annab õpilasele välja kool pärast õpilase arvamist kooli õpilaste nimekirja.
- (2) Õpilaspilet võib olla isikut tõendavaks dokumendiks «Isikut tõendavate dokumentide seaduse» §-s 4 kehtestatud tingimustel.

§ 2. Õpilaspileti väljaandmine ja kasutamine

- (1) Õpilaspilet antakse õpilasele õpilase või piiratud teovõimega õpilase vanema taotlusel tasuta.
- (2) Õpilaspileti annavad välja kõik koolid sõltumata kooli omandivormist.
- (3) Õpilaspileti väljaandmise eest vastutab kooli direktor.
- (4) Õpilaspileti kasutamise kord koolis sätestatakse kooli kodukorras.

§ 3. Õpilaspileti vormistamine ja õpilaspiletile kantavad andmed

- (1) Õpilaspileti plangi esiküljele, selle ülaossa trükitakse trükitähtedega sõna «ÕPILASPILET».
- (2) Õpilaspileti plangi esiküljele vasakule poole trükitakse käesolevas lõikes toodud järjekorras ülalt alla järgmised sõnad ning kantakse vastavad andmed:
 - 1) kooli nimi;
 - 2) õpilase ees- ja perekonnanimi;
 - 3) õpilase isikukood;
 - 4) õpilaspileti number;
 - 5) kehtiv kuni.
- (3) Tekst «kehtiv kuni» võib olla tekstiga «õpilaspileti number» ühel real.
- (4) Õpilaspileti number on ühes koolis kordumatu.
- (5) Õpilaspileti esiküljel, paremal pool on selle omaniku foto.
- (6) Üle 15 aasta vanune õpilane allkirjastab õpilaspileti, allkirjastamise koht on õpilaspileti tagaküljel.
- (7) Õpilaspileti plangile võib kanda kooli sümbolika.
- (8) Isikukoodi puudumisel kantakse õpilaspiletile õpilase sünniaeg.
- (9) Õpilaspiletile kantavad andmed peavad olema selgelt loetavad.
- (10) Õpilaspileti vormistamise täpsem kord kehtestatakse kooli asjaajamiskorras.

§ 4. Õpilaspileti registreerimine

- (1) Õpilaspileti väljaandja registreerib igale õpilasele väljaantud õpilaspileti vastavalt kooli asjaajamiskorrale.
- (2) Õpilaspiletite väljaandja on kohustatud pidama arvestust õpilaspiletite väljastamise üle.

§ 5. Õpilaspileti kehtivus

- (1) Kool tähistab õpilaspileti kehtivuse vastava kuupäeva lisamisega õpilaspiletile igal õppeaastal.
- (2) Õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem on kohustatud õpilaspileti koolile tagastama peale õpilase väljaarvamist kooli õpilaste nimekirjast.
- (3) Kool hävitab tagastatud õpilaspileti ning registreerib õpilaspileti kasutusest eemaldamise vastavalt kooli asjaajamiskorrale.
- (4) Õpilaspileti väljaandjalt on võimalik saada teavet õpilaspileti kehtivuse kohta «Avaliku teabe seaduses» sätestatud korras.

§ 6. Õpilaspileti korduv väljaandmine

- (1) Õpilasel või piiratud teovõimega õpilase vanemal on õigus esitada koolile põhjendatud kirjalik taotlus uue õpilaspileti saamiseks, kui:
 - 1) õpilaspilet on rikutud, hävinud, kadunud või varastatud;
 - 2) õpilase nimi või isikukood on muutunud.
- (2) Kool korraldab uue õpilaspileti väljaandmise juhul, kui muutuvad õpilaspiletile kantavad kooli andmed.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 ja lõikes 2 nimetatud juhul on õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem uue õpilaspileti saamisel kohustatud esmase õpilaspileti koolile tagastama. Kool hävitab tagastatud õpilaspileti ja registreerib õpilaspileti kasutusest eemaldamise käesoleva määruse nõuete kohaselt. Juhul kui tagastamine on võimatu, tunnistab kooli direktor käskkirjaga õpilaspileti kehtetuks.
- (4) Kool vormistab ja registreerib uue õpilaspileti väljaandmise käesoleva määruse nõuete kohaselt.

§ 7. Üleminekusätted

- (1) Kuni 2012. aasta 1. septembrini on koolil õigus väljastada õpilaspilet enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud korras ja vormil.
- (2) Enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud vormil väljastatud õpilaspileti kehtivust võib pikendada kuni õpilase väljaarvamiseni kooli õpilaste nimekirjast, tähistades õpilaspileti kehtivuse vastava õppeaasta lisamisega.

§ 8. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2010. aasta 1. septembril.

Minister Tõnis LUKAS
Kõrghariduse ja teaduse asekancler
kantsleri ülesannetes Andres KOPPEL